

UCHAMBUZI WA MIRADI SEKTA YA ELIMU

(Kusaidia utekelezaji katika
miradi ya PETS na SAM)

2019

UTANGULIZI

WAJIBU – Institute of Public Accountability ni taasisi fikra ya uwajibikaji wa umma iliyoanzishwa kwa lengo la kukuza uwajibikaji na utawala bora hapa nchini. WAJIBU kupitia ufadhili wa The Foundation for Civil Society (FCS) imefanya uchambuzi wa utekelezaji wa miradi ya elimu katika Halmashauri 17 nchini. Halmashauri hizo ni zile zenye AZAKI zinazofanya ufuutiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma (PETS/SAM) kwa ufadhili wa FCS. Lengo la kuandaa kipeperushi hiki ni kuziwezesha AZAKI hizo kupata taarifa za awali zitakazozivezesha kufanya ufuutiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma.

Jedwali 1 Halmashauri zenye AZAKI zinazofanya ufuutiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma

H/M Sumbawanga	H/W Liwale	H/M Kahama
H/W Tandahimba	H/W Ulanga	H/W Gairo
H/W Handeni	H/W Bukoba	H/W Mtwara
H/M Bukoba	H/W Kilosa	H/W Uvinza
H/W Malinyi	H/M Mbeya	
H/W Ruangwa	H/W Morogoro	

Kipeperushi hiki kimeandaliwa kwa kutumia taarifa za ripoti za Mdhiliti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) za mwaka 2017/18, 'Medium Term Expenditure Framework' (MTEF) za Halmashauri husika, taarifa za utekelezaji wa miradi ya elimu katika Halmashauri husika na Hotuba ya Bajeti ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI) ya mwaka 2017/18.

Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Elimu, Sayansi, Teknolojia na Ufundi

Kwa mwaka 2017/18 Serikali ililenga kutekeleza malengo mbalimbali kama yalivyoainishwa katika bajeti ya Wizara ya Elimu, Sayansi, Teknolojia na Ufundi. Baadhi ya malengo hayo ni kutekeleza Sera ya Elimu Msingi Bila Malipo; kujenga na kukarabati miundombinu ya shule na kuinua ubora wa elimu na kujenga ujuzi stahiki kwa wahusika katika ngazi mbalimbali za elimu.

Katika mwaka 2017/18, Serikali iilitenga Sh. 1.37 triliuni kwa ajili ya Wizara ya elimu Sayansi, Teknolojia na Mafunzo ya ufundi.¹ Kati ya fedha hizo, Sh. 916.84 bilioni sawa na asilimia 67 ya bajeti ya Wizara zilitengwa kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo ambapo Sh. 606.77 bilioni sawa na asilimia 66 ni kutoptana na makusanyo ya ndani na Sh. 310.07 bilioni sawa na asilimia 34 ni fedha za wahisani.

Kwa mwaka 2017/18 Serikali kwa kushirikiana na wadau mbalimbali ilikamilisha ujenzi wa vyumba vya madarasa 2,278 katika shule za msingi na kufanya idadi ya vyumba vya madarasa kufikia 123,044 sawa na asilimia 55 ya mahitaji ya vyumba 224,704. Kwa mujibu wa ripoti ya 'Basic Education Statistics Tanzania' (BEST) 2018, inaonesha uwiano wa wanafunzi kwa darasa ulikuwa ni wanafunzi 76 kwa darasa moja tofauti na muongozo wa Serikali unaoelekeza kila darasa moja liwe na wanafunzi 45. Hadi kufikia Machi 2018, Serikali ilijenga matundu ya vyoo 6,274 na kufikia idadi ya matundu ya vyoo 173,770 na kupelekea upungufu wa matundu ya vyoo 343,832 sawa na asilimia 66 ya mahitaji ya matundu ya vyoo 517,602.

Vyumba vya madarasa katika Shule za Sekondari vimeongezeka kutoka 39,490 kwa mwaka wa fedha 2016/17 hadi vyumba 40,278 kufikia Februari 2018 ikiwa ni ongezeko la vyumba 788. Kwa mujibu wa ripoti ya BEST 2018, uwiano wa madarasa na wanafunzi katika shule za sekondari ni darasa moja kwa wanafunzi 45 ambapo ni sawia na sera ya Taifa ya elimu. Aidha, matundu ya vyoo yaliongezekwa kutoka 51,327 kwa mwaka wa fedha 2016/17 hadi kufikia matundu 53,398 Februari 2018 ikiwa ni ongezeko la matundu ya vyoo 2,071 (*Chanzo: Hotuba ya bajeti mwaka 2018/19 uk. 22-23*).

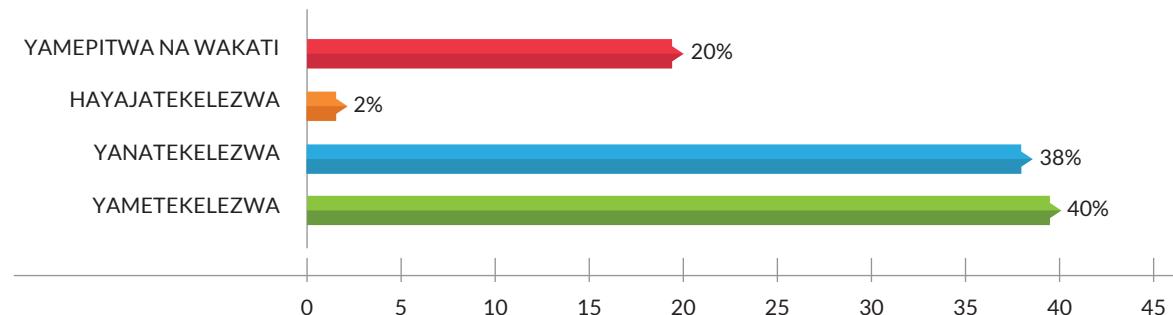
2 Hati za Ukaguzi pamoja na utekelezaji wa mapendekezo ya miaka iliyopita

Katika ukaguzi wa mwaka 2017/18, CAG alikagua miradi ya maendeleo 9 katika sekta ya elimu ambapo miradi yote ilipata Hati Zinazoridhisha. Hata hivyo, katika mapendekezo 85 yaliyotolewa katika kaguzi za miaka iliyopita, ni mapendekezo 34 sawa na asilimia 40 yaliyotekelwa kikamilifu.

¹<https://www.parliament.go.tz/uploads/budgetspeeches/1494664735-Hotuba%20ya%20Bajeti-Wizara%20ya%20Elimu.pdf>

3

Utekelezaji wa Mapendekezo ya CAG katika sekta ya elimu kwa miaka iliyopita

4

Miradi ya Elimu Iliyopangwa Kutekelezwa

Kipeperushi hiki kimeainisha baadhi ya miradi ya elimu iliyopangwa kutekelezwa kwa kipindi cha mwaka 2017/18 katika Halmashauri 17 kama ifuatavyo;

i. Halmashauri ya Mji wa Kahama

Na	Jina la Mradi	Kata	Kiasi (Sh.) Kilichotengwa
1	Kusaidia Jamii kujenga madarasa 6 katika shule za sekondari Nyasubi (2), Nyashimbi (2) na Nyihogo (2).	Nyasubi, Mhongolo, Mhungula	60,000,000
2	Ukamilishaji wa nyumba 3 za Walimu katika shule za Msingi za Lowa (1), Kakebe (1), na Iyenze (1)	Nyandekwa na Iyenze	51,000,000
3	Ukamilishaji wa madarasa 8 katika shule za msingi za Busoka (1), Ngogwa (1), Nyambula (1), Nyashimbi (1), Ubilimbi (1), Iguhmwa (1) Buduba (1), na Kitwana (1).	Ngogwa, Mhongolo, Kinaga na Busoka	104,000,000
4	Ukamilishaji wa jengo moja la utawala katika Shule ya Sekondari Nyihogo	Nyihogo	89,585,420
5	Usambazaji wa mfumo wa Maji Shule ya Sekondari Kinaga na Nduku.	Kinaga	58,175,000
6	Kutengeneza madawati 4,159 kwa Shule 72 za Halmashauri ya Mji wa Kahama	Kahama Mji	249,560,837
7	Kuchangia juhudzi za wananchi katika ujenzi wa vyumba 10 vya madarasa katika Shule za Sekondari (Kishimba (2), Nyasubi (2), Isinuka (2), Yashimbi (2) na Nyihogo (2))	Malunga, Nyasubi, Mhongolo, Nyihogo na Zongomera	150,000,000
8	Kuchangia juhudzi za wananchi katika kukamilisha ujenzi wa wigo katika Shule ya Sekondari Abdurahim Busoka	Busoka	

ii. Halmashauri ya Ulanga

Na	Mradi	Kiasi (Sh.)
1	Kuchangia juhudzi za wananchi katika ujenzi wa matundu ya vyoo vya wanafunzi katika Shule za Msingi za Makanga, Iputi, Kivukoni, Isaka, Namhanga, Milola, Nakafulu, Lupiro, Ikangao na Uponera	30,000,000
2	Kuchangia juhudzi za wananchi katika ujenzi wa nyumba ya kulala ya wanafunzi wenye ulemavu katika Shule ya Msingi Makanga	48,000,000
3	Kuchangia juhudzi za wananchi katika ukamilishwaji wa maabara 18 katika Shule za Sekondari	54,000,000
4	Kununua vifaa vya maabara kwa Shule za Sekondari 18	49,000,000

iii. Halmashauri ya Tandahimba

Na	Mradi	Kiasi (Sh.)
1	Kufanikisha ujenzi wa vyumba nya madarasa 14 katika Shule za Msingi Chitoholi "A" (2), Mbuyini (2), Mkula (1), Chang'ombe (1), Mkwiti Juu (1), Kuchele (1), Namdowola (1), Mikunda (2), Mpunda (2) na Maheha (1)	170,000,000
2	Kufanikisha ujenzi wa matundu ya vyoo 85 katika Shule za Msingi za Mlongodi (7), Mkwiti (7), Chidede (4), Chikunda (4), Tandahimba (7), Namikupa I (6), Jangwani (6), Luhaya (6), Litehu (6), Mkulung'ulu (7), Chikongola-(7), Mmalala (6), Nanhyaga'A (7) na Mahuta Bondeni (6)	85,000,000
3	Kutekeleza awamu ya kwanza ya ujenzi wa Shule ya Msingi ya ufundi Matongoro	70,000,000
4	Kufanikisha ujenzi wa vyumba vitatu nya madarasa katika Shule ya Msingi Mkwiti Juu.	45,000,000
5	Kujenga vyumba 6 nya madarasa katika Shule za Sekondari za Weminaki na Nandonde	75,000,000
6	Kuweka vifaa nya mifumo ya maabara katika vyumba 56	495,000,000

iii. Halmashauri ya Wilaya ya Uvinza

Na	Mradi	Kiasi (Sh.)
1	Kumalizia ujenzi wa madarasa 30 ya Shule za Msingi pamoja na madawati yake ifikapo Juni 2018	325,628,971
2	Kukamilisha ujenzi wa maabara 48 katika Shule za Sekondari 16 ifikapo Juni 2018	131,504,629
3	Kukamilisha ujenzi wa nyumba za walimu katika Shule za Harambee (1), Lugufu Wasichana (1), Lugufu Wavulana (1) pamoja na Mganza na Kalenge (1) ifikapo Juni 2018	100,000,000
5	Kujenga mabweni mawili katika Shule za Sekondari za Kalenge na Lugufu Wavulana ifikapo Juni 2018	392,556,000
6	Kufanikisha ujenzi wa miundombinu katika shule za Sekondari za Nyamagoma, Igala pamoja na Lagosa	

6 Changamoto

Katika uchambuzi huu, WAJIBU ilitarajia kufanya uachambuzi katika Halmashauri 17. Lakini Halmashauri zilizochambuliwa ni nne tu. Hii imetokana na kutokuwepo kwaa taarifa za wazi zinazojitosheleza kwenye tovuti za Halmashauri. Hali ii imeadhiri kwa kiasi kikubwa upatikanaji wa taarifa hizo.

7 Mapendekoz

Ili kuendelea kuobesha mazingira ya uwajibikaji nchini, ni vyema AZAKI zinazofanya PETS/SAM zifanye ufuutiliaji wa miradi hii ili yobainishwa kama imekamilika kwa wakati ili kutambua uwepo wa thamani ya fedha.

Vilevile, katika kuhimiza uwazi, ni vyema Halmashauri ziweke taarifa za fedha, taarifa za ukaguzi pamoja na taarifa za utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwenye tovuti zake ili kurahisisha upatikanaji wa taarifa hizo kwa umma.